

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2026-1-10>

Н. А. Борисенко

*Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка,
м. Глухів, Україна*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5103-226X> – Н. А. Борисенко

 nbori7enko@gmail.com

СУЧАСНЕ ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО ТА ЕТНОДИЗАЙН У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. У статті розглянуто роль сучасного декоративного мистецтва та етнодизайну у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю оновлення змісту технологічної освіти відповідно до сучасних культурних, художніх і технологічних тенденцій, а також потребою інтеграції національних мистецьких традицій в освітній процес. Проаналізовано наукові підходи до вивчення декоративно-ужиткового мистецтва, його ролі в професійній підготовці педагогів та інтеграції національного компонента в освітній процес. Окреслено особливості наступності у вивченні декоративного мистецтва на бакалаврському та магістерському рівнях вищої освіти. На магістерському рівні навчання відбувається поглиблення та розширення компетентностей майбутніх педагогів через вивчення сучасного декоративного мистецтва, принципів етнодизайну, новітніх матеріалів і технологій проектування, а також можливостей інтеграції традиційних художніх мотивів у сучасне предметне середовище. Особливу увагу приділено аналізу сучасних тенденцій розвитку декоративного мистецтва, синтезу різних художніх технік, поєднанню традиційних ремісничих практик із новими матеріалами та цифровими технологіями. Розкрито педагогічний потенціал використання таких підходів у процесі професійної підготовки майбутніх учителів технологій, у формуванні здатності студентів до творчого проектування, художньої інтерпретації традицій та організації проектно-технологічної діяльності учнів. Показано, що поєднання ручних технік із сучасними засобами цифрового моделювання та дизайну сприяє модернізації освітнього процесу, підвищенню його ефективності та актуалізації декоративно-ужиткового мистецтва для сучасної молоді. Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні значення сучасного декоративного мистецтва та етнодизайну як важливого компонента професійної підготовки майбутніх учителів технологій, а також у визначенні педагогічних можливостей синтезу традиційних художніх технік із сучасними матеріалами та цифровими технологіями у процесі формування професійних компетентностей майбутніх педагогів.

Ключові слова: сучасне декоративне мистецтво, декоративно-ужиткове мистецтво, етнодизайн, підготовка вчителів технологій, педагогічний потенціал, цифрові технології, уроки технологій, проектно-технологічна діяльність.

N. A. Borysenko

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Hlukhiv, Ukraine

MODERN DECORATIVE ARTS AND ETHNODESIGN IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TECHNOLOGY TEACHERS

Abstract. The article examines the role of modern decorative arts and ethnodesign in the professional training of future technology teachers. The relevance of the study is driven by the need to update the content of technology education in line with contemporary cultural, artistic, and technological trends, as well as the necessity of integrating national artistic traditions into the educational process. The author analyzes scientific approaches to the study of applied arts, their role in teacher training, and the integration of the national component into education.

The study outlines the specifics of continuity in the study of decorative arts at the bachelor's and master's levels of higher education. At the master's level, the competencies of future educators are deepened

and expanded through the study of modern decorative arts, principles of ethnodesign, innovative materials, and design technologies, as well as the possibilities of integrating traditional artistic motifs into the modern object environment. Particular attention is paid to the analysis of current trends in the development of decorative arts, the synthesis of various artistic techniques, and the combination of traditional craft practices with new materials and digital technologies.

The article reveals the pedagogical potential of using such approaches in the professional training of future technology teachers, specifically in developing students' capacity for creative design, artistic interpretation of traditions, and the organization of pupils' project-based technological activities. It is demonstrated that combining manual techniques with modern digital modeling and design tools contributes to the modernization of the educational process, increasing its efficiency and making applied arts relevant for today's youth.

The scientific novelty of the research lies in substantiating the significance of modern decorative arts and ethnodesign as a vital component of professional training for future technology teachers, as well as in identifying the pedagogical opportunities for synthesizing traditional artistic techniques with modern materials and digital technologies in the process of forming professional competencies.

Key words: ethnodesign, technology teacher training, pedagogical potential, digital technologies, technology classes, project-based technological activity.

Постановка проблеми. Сучасне декоративне мистецтво є важливою складовою художньої культури народу та відіграє особливу роль у формуванні естетичних цінностей суспільства. Воно поєднує художню образність, функціональність і технологічні можливості часу, виступаючи специфічною формою творчої діяльності людини. Декоративне мистецтво безпосередньо пов'язане з предметно-просторовим середовищем, щоденним побутом і практичними потребами людини, а також є вагомою частиною фахової підготовки майбутніх учителів технологій [6].

Наступність у вивченні сучасного декоративного мистецтва та етнодизайну між бакалаврським і магістерським рівнями вищої освіти ґрунтується на знаннях і практичних умінях, сформованих у здобувачів освіти під час опанування дисциплін декоративно-ужиткового мистецтва в бакалавраті. На бакалавраті майбутні вчителі технологій ознайомлюються з основними видами народного мистецтва, традиційними техніками виготовлення виробів, особливостями орнаментики, композиції та колористики. Такі знання формують у них розуміння художньо-естетичних засад народної творчості, що є важливою основою для подальшого творчого переосмислення традицій у сучасному дизайні.

На магістерському рівні навчання зміст підготовки розширюється і спрямовується на глибше опрацювання традиційного мистецтва в контексті сучасних художніх і технологічних процесів. Здобувачі освіти вивчають можливості інтеграції елементів народної культури в сучасне предметне середовище, опановують принципи етнодизайну, сучасні матеріали, цифрові технології проектування та нові підходи до створення декоративних виробів. Це сприяє

формуванню здатності творчо трансформувати традиційні мотиви та техніки відповідно до вимог сучасного дизайну.

Такий підхід забезпечує наступність у засвоєнні традиційних технік декоративно-ужиткового мистецтва та їхнього творчого переосмислення в сучасному художньому середовищі, сприяє формуванню в майбутніх учителів технологій цілісного уявлення про розвиток декоративного мистецтва, поєднання національних традицій із сучасними дизайнерськими практиками та використання цих знань у професійній педагогічній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях таких науковців, як: Є. Антонович, Б. Бутник-Сіверський, Г. Виноградова, Я. Запаско, Р. Захарчук-Чугай, Т. Кара-Васильєва, А. Кісь, О. Косміна, О. Найден, В. Наулко, Л. Оршанський, М. Селівачов, М. Станкевич, Г. Стельмащук, О. Шпак та інших висвітлено питання становлення й розвитку українського декоративно-ужиткового мистецтва, особливості народних художніх ремесел, традиційної орнаментики, символіки та регіональних мистецьких традицій.

Проблема інтеграції національного компонента в зміст освіти та підвищення ефективності освітнього процесу знайшла відображення в дисертаційних дослідженнях Г. Кловак, Ю. Коломійця, О. Красовської, Т. Мацейків, Г. Майбороди, О. Малецької, В. Мусієнка, І. Охріменка, С. Павх, Л. Паламарчук, В. Чорнобая та інших.

Питання навчання й виховання засобами декоративного мистецтва в сучасному культурно-освітньому просторі висвітлено у працях багатьох науковців. Зокрема, О. Гулей досліджує теоретичні та методичні засади використання декоративно-ужиткового мистецтва

в професійній підготовці майбутніх учителів технологій, а також можливості етнодизайну як засобу розвитку творчих здібностей здобувачів освіти. У наукових працях С. Свіда розкрито педагогічні можливості декоративного мистецтва у формуванні естетичних цінностей, розвитку художнього мислення та творчого потенціалу здобувачів освіти. С. Романцов досліджує інтеграцію мистецьких традицій у сучасну систему освіти та їхнє значення для розвитку культурної компетентності молоді.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування важливості вивчення сучасного декоративного мистецтва та етнодизайну у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій, а також висвітлення можливостей поєднання традиційних художніх практик із сучасними технологіями, матеріалами й дизайнерськими підходами у процесі формування професійних компетентностей майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Декоративно-ужиткове мистецтво – це вид мистецької діяльності, спрямований на створення предметів, що поєднують у собі як естетичну, так і практичну функції. Такі вироби водночас слугують для прикрашання людини, її житла та повсякденного середовища і виконують утилітарне призначення. Важливою вимогою до таких виробів є гармонійне поєднання форми та функції, відсутність суперечності між їх декоративним і практичним призначенням. Водночас предмети декоративно-ужиткового мистецтва відображають національні традиції, що проявляється у формі, матеріалах, техніках обробки, а також у художніх сюжетах і орнаментальних мотивах оздоблення [5]. У сучасних умовах декоративне мистецтво активно взаємодіє з дизайном, архітектурою, модою та новітніми технологіями. Воно виходить за межі традиційних ремісничих форм, набуваючи рис концептуальності, експериментальності та міждисциплінарності [1]. Саме тому вивчення сучасного декоративного мистецтва є необхідним для майбутніх учителів технологій, які повинні орієнтуватися в актуальних художніх тенденціях та впроваджувати їх в освітній процес.

Особливість професійної діяльності вчителя технологій полягає в поєднанні кількох важливих ролей: він виступає одночасно як митець, технолог і педагог. Тому система його професійної підготовки повинна інтегрувати мистецький, технологічний і педагогічний компоненти.

Мистецький компонент передбачає формування художньо-естетичної культури майбут-

ніх учителів, засвоєння ними основ композиції, кольорознавства, стилістики та розвиток здатності до творчої діяльності. Технологічний компонент спрямований на опанування різноманітних технік і технологій виготовлення виробів декоративно-ужиткового мистецтва, а також формування практичних умінь роботи з різними матеріалами та інструментами. Педагогічний компонент полягає у формуванні здатності передавати набуті знання та практичні вміння здобувачам освіти, організовувати їхню навчально-творчу діяльність і сприяти розвитку їхнього творчого потенціалу.

Вивчення майбутніми педагогами сучасного декоративного мистецтва сприяє опануванню принципів формоутворення, композиції, кольорознавства, синтезу матеріалів і технік, що є необхідними для організації проектно-технологічної діяльності учнів у 10–11 класах. У програмі з технологій для 10–11 класів [9] значна увага приділяється розробленню та реалізації навчальних і творчих проєктів, зокрема, з елементами дизайну інтер'єру, предметного дизайну, декорування та художнього оздоблення виробів. Підготовка вчителя технологій до такої діяльності без ґрунтовних знань у галузі декоративного мистецтва й етнодизайну ускладнює якісне теоретичне й методичне забезпечення навчальних проєктів.

Особливого значення в освіті набуває етнодизайн як засіб інтеграції національно-культурних традицій у зміст технологічної освіти [3]. Навчальна програма з технологій орієнтує вчителя на виховання в учнів поваги до культурної спадщини, формування національної ідентичності та естетичного смаку. Вивчення сучасного декоративного мистецтва та етнодизайну дає майбутньому вчителю технологій знання про традиційні художні промисли, орнаментальні системи, символіку та регіональні особливості декоративного мистецтва, а також навчає адаптувати ці елементи до сучасних дизайнерських рішень у процесі проектно-технологічної діяльності.

Учитель технологій, підготовлений у галузі сучасного декоративного мистецтва й етнодизайну, здатний ефективно поєднувати традиційні й інноваційні технології, організовувати міжпредметні зв'язки, а також мотивувати учнів до творчої самореалізації.

Важливою складовою фахової підготовки майбутніх фахівців технологічної галузі є ознайомлення з сучасними тенденціями розвитку декоративного мистецтва [8]. Розуміння студентами новітніх художніх підходів, матеріалів

і технологій дозволяє майбутньому педагогу ефективно використовувати їх в освітньому процесі та формувати в учнів сучасне уявлення про можливості творчої діяльності.

Однією з провідних тенденцій сучасного декоративного мистецтва є синтез різних декоративних технік. Сучасні художники й дизайнери активно поєднують різноманітні матеріали та способи обробки, створюючи унікальні мистецькі об'єкти. Наприклад, комбінуються текстиль і метал, дерево й скло, кераміка й цифрові технології. Такий міждисциплінарний підхід дозволяє не лише розширити палітру художніх виражальних засобів, а й адаптувати мистецькі твори до сучасних естетичних та функціональних потреб суспільства.

Разом з тим, синтез декоративних технік є важливим методичним інструментом у фаховій підготовці вчителів технологій. Через практику комбінування матеріалів і способів обробки майбутні педагоги здобувають навички проектування, критичного мислення та художньої інтерпретації. Саме завдяки експериментальній роботі з різними декоративними прийомами формується здатність до інноваційної діяльності, розвитку творчого самовираження та адаптації мистецтва до сучасних освітніх і соціокультурних контекстів [2].

Сучасні митці та дизайнерки (Nahirna22, Nina Murashkina, Gunia Project, Victoria Yakusha та інші) експериментують із текстилем, керамікою, склом, деревом і цифровими технологіями, створюючи об'єкти, що водночас видаються знайомими й абсолютно новими.

Така практика синтезу технік не лише розширює творчі можливості митців, а й сприяє відновленню та трансформації культурних традицій у нових формах. Наприклад, на міжнародних виставках сучасного декоративного мистецтва українські художники представляють поєднання традиційної вишивки, дерев'яної обробки, скляних елементів і сучасної абстракції, що створює нову естетичну мову, водночас укорінену в культурній спадщині.

У процесі фахової підготовки майбутні вчителі технологій повинні опанувати не лише традиційні техніки виготовлення виробів декоративно-ужиткового мистецтва, а й сучасні технологічні засоби, які дають змогу удосконалити та модернізувати процес створення виробів. Це сприяє підвищенню доступності творчої діяльності для здобувачів освіти та робить освітній процес більш ефективним і сучасним.

Важливу роль відіграє поєднання ручних технік із використанням сучасного обладнання,

цифрових технологій проектування та моделювання виробів [4]. Зокрема, у ХХІ столітті окремі етапи проектно-технологічної діяльності, наприклад, створення ескізів виробів, набувають особливостей, які відображають сучасні тенденції в дизайні, технологіях і культурі. Відбувається поєднання ручних і цифрових технік: ескізи створюють не лише за допомогою олівця, також використовують цифрові редактори (Adobe Illustrator, Sketchbook, Canva, Procreate, AutoDraw тощо) або гібридний підхід, за якого ескіз, виконаний уручну, оцифровують, редагують і допрацьовують у програмі. Крім того, застосування новітніх матеріалів, що можуть імітувати традиційні, часто є більш доступним, зручним у використанні та практичним в освітньому процесі.

Інтеграція традиційних мистецьких практик із сучасними технологічними можливостями сприяє актуалізації декоративно-ужиткового мистецтва для сучасних здобувачів освіти, робить його ближчим, зрозумілим і привабливішим для молоді [7].

Висновки. Проведений аналіз наукових джерел і сучасних тенденцій розвитку декоративного мистецтва свідчить, що воно є важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів технологій, оскільки сприяє формуванню художньо-естетичного мислення, творчого потенціалу та здатності до проектно-технологічної діяльності. Важливою тенденцією сучасного декоративного мистецтва є синтез різних матеріалів, технік і технологій, що сприяє розширенню художніх можливостей та створенню нових форм мистецької виразності. Такий підхід має значний педагогічний потенціал, оскільки сприяє розвитку експериментального мислення майбутніх педагогів, формуванню навичок творчого проектування та здатності до інноваційної діяльності в майбутніх учителів технологій.

Інтеграція традицій декоративно-ужиткового мистецтва з інноваційними художніми та технологічними підходами сприяє формуванню професійно компетентного вчителя технологій, здатного ефективно організовувати проектно-технологічну діяльність учнів, розвивати їхні творчі здібності та формувати повагу до національної культурної спадщини.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробленні методичних моделей інтеграції сучасного декоративного мистецтва та етнодизайну в освітній процес закладів вищої освіти, а також у створенні практикоорієнтованих методик використання сучасних художніх

і цифрових технологій у підготовці майбутніх учителів технологій.

Список літератури:

1. Бойчук В., Бойчук О., Дідух Л. Міждисциплінарність у підготовці майбутнього учителя технологій як чинники професійного розвитку творчої особистості. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2018. № 50. С. 51–60. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/4711> <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2018-50-51-60>

2. Борисенко Н. А. Застосування комбінаторних прийомів на уроках технологій у процесі дизайну предметів інтер'єру. *Суспільство та національні інтереси: журнал*. 2026. № 2 (22). С. 182–195. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-2\(22\)-182-195](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-2(22)-182-195)

3. Етнодизайн: Курс лекцій для магістратури з програми «Дизайн»; розроб. Царенко С.О. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2024. 167 с.

4. Кізім С. С., Зузяк Т. П., Соловей В. В., Марущак О. В. Графічна діяльність у професійній підготовці здобувачів вищої освіти з декоративного мистецтва засобами цифрових технологій. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання*. 2024. № 4. С. 52–59. DOI: [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024\(4\)-07](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024(4)-07)

5. Кісь А. В. Роль декоративно-ужиткового мистецтва у формуванні особистості. *Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Д. О. Тхоржевського «Трудове навчання та технології: сучасні реалії та перспективи розвитку» (27 травня 2022 р.)* / за заг. ред. Д. Е. Кільдерова. Київ, 2022. С. 80–83.

6. Кондратюк С.Ю. Декоративно-прикладне мистецтво на уроках технологій. Посібник учителя технологій. Черкаси: ЧОПОПП ЧОР, 2024. 64 с.

7. Марущак О. В., Латуша Р. М., Нестеренко Я. С. Основні напрями реалізації інтеграції у формуванні в майбутніх учителів технологій компетентностей з декоративно-ужиткового мистецтва. *Проектування змісту і технологій художньо-графічної підготовки та художньо-творчої діяльності здобувачів вищої освіти (студентів) і молодих учених: Збірник наукових праць / С. Д. Цвілик (голова) [та ін.]*. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. Вип. 4. С. 17.

8. Міщенко О. В., Дорогань І. В., Мельник Н. В. Сучасні тенденції декоративно-ужиткового мистецтва в Україні. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2023. № 4. С. 64–69. URL: <https://doi.org/10.32782/uad.2023.4.8>

9. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Технології 10-11 класи (рівень стандарту). URL: <http://www.mon.gov.ua>

References:

1. Boichuk, V., Boichuk, O., & Didukh, L. (2018). Mizhdystsyplinarist y pidhotovtsi maibutnix uchyteliv tekhnolohii yak chynnyk profesiinoho rozvytku tvorchoi osobystosti [Interdisciplinarity in the training of future technology teachers as a factor in the professional development of a creative personality]. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training: Methodology, Theory, Experience, Problems*, 50, 51–60. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2018-50-51-60> [in Ukrainian].

2. Borysenko, N. A. (2026). Zastosuvannia kombinatornykh pryiomiv na urokakh tekhnolohii u protsesi proektuvannia predmetnoho seredovyscha [Application of combinatorial techniques in technology lessons in the process of interior design]. *Society and National Interests*, 2 (22), 182–195 [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-2\(22\)-182-195](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-2(22)-182-195) [in Ukrainian].

3. Tsarenko, S. O. (2024). *Etnodyzayn: Kurs leksii dlia mahisterskoi prohramy z dyzaynu* [Ethnodesign: A course of lectures for the master's program in design]. National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts [in Ukrainian].

4. Kizim, S. S., Zuziak, T. P., Solovei, V. V., & Marushchak, O. V. (2024). Hrafichna dialnist y profesiinii pidhotovtsi zdobuvachiv vyshchoi osvity z dekoratyvnoho mystetstva zasobamy tsyfrovyykh tekhnolohii [Graphic activity in the professional training of higher education students in decorative arts by means of digital technologies]. *Art in the Culture of Modernity: Theory and Practice of Teaching*, 4, 52–59. [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024\(4\)-07](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024(4)-07) [in Ukrainian].

5. Kis, A. V. (2022). Rol dekoratyvno-prykladnoho mystetstva y formuvanni osobystosti [The role of decorative and applied arts in personality formation]. In D. E. Kilderov (Ed.), *Proceedings of the XI International Scientific and Practical Conference in memory of Academician D. O. Tkhорzhevskyyi "Labor Education and Technologies: Modern Realities and Development Prospects"*, 80–83. Kyiv [in Ukrainian].

6. Kondratiuk, S. Yu. (2024). *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo na urokakh tekhnolohii: Posibnyk dlia vchyteliv tekhnolohii* [Decorative and applied arts in technology lessons: A guide for technology teachers]. Cherkasy Regional Institute of Postgraduate Education of Pedagogical Workers [in Ukrainian].

7. Marushchak, O. V., Latusha, R. M., & Nesterenko, Ya. S. (2025). Osnovni napriamy intehratsii pry formuvanni kompetentnostei z dekoratyvno-prykladnoho mystetstva y maibutnix uchyteliv tekhnolohii [Main directions of integration in the formation of decorative and applied arts competencies in future technology teachers]. In S. D. Tsvilyk (Ed.), *Designing the content and technologies of artistic-graphic training and artistic-creative activity of higher education students and young scientists* (Issue 4). Mercury-Podillia [in Ukrainian].

8. Mishchenko, O. V., Dorohan, I. V., & Melnyk, N. V. (2023). Suchasni tendentsii dekoratyvno-prykladnoho mystetstva Ukrainy [Modern trends of decorative and applied arts in Ukraine]. *Ukrainian Art Studies Discourse*, 4, 64–69. <https://doi.org/10.32782/uad.2023.4.8> [in Ukrainian].

9. Ministry of Education and Science of Ukraine. (n.d.). *Navchalni prohramy dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. Tekhnolohii 10–11 klasy (riven standartu)* [Educational programs for general secondary education institutions. Technologies grades 10–11 (standard level)]. Retrieved from: <http://www.mon.gov.ua> [in Ukrainian].

© Н. А. Борисенко

Оглядова стаття

Дата першого надходження статті до видання: 29.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026